

Ocena niedostateczna

Uczeń:

- pomimo pomocy nauczyciela nie potrafi się wypowiedzieć,
- nie opanował wiedzy i umiejętności w zakresie wymagań koniecznych niezbędnych do dalszego kształcenia,
- nie potrafi wykonać prostego polecenia,
- wykazuje się brakiem systematyczności i chęci do nauki,
- nie interesuje się przedmiotem.

Ocena dopuszczająca (poziom wymagań koniecznych)

Uczeń przy pomocy nauczyciela jest w stanie wykonać proste polecenia:

- ma braki w opanowaniu wiedzy i umiejętności, które są konieczne do dalszego kształcenia; posiada minimum wiedzy,
- nie potrafi sformułować jasnej wypowiedzi na tematy poruszane na lekcjach,
- jego postawa na lekcjach jest bierna, ale wykazuje chęć do współpracy,
- wie, co składa się na czynniki produkcji,
- zna i rozumie pojęcia: gospodarstwo domowe, gospodarka narodowa,
- potrafi wyjaśnić, na czy polega prywatyzacja i nacjonalizacja,
- potrafi wyjaśnić i omówić na przykładach funkcje pieniądza,
- wyjaśnia pojęcia: praca, rynek, gospodarka rynkowa, popyt, podaż, cena, bank, giełda, inflacja, towar, przedsiębiorstwo, pieniądz, moneta, banknot, budżet, podatek, bezrobocie, pracodawca, pracobiorca, eksport, import, reklama, terroryzm,
- wie, że celem działalności gospodarczej człowieka jest zaspokajanie własnych potrzeb, praca i umiejętności człowieka są warunkiem rozwoju jednostki i społeczeństwa, dlatego obywatele powinni płacić podatki,
- wie, jakie są główne cele polskiej polityki zagranicznej,
- wie, dlaczego powstało NATO i jakie ma ono cele,
- zna historię integracji europejskiej,
- wymienia i wskazuje na mapie „starych i nowych” członków Unii Europejskiej,
- wie, jakie są filary funkcjonowania Unii Europejskiej,
- wie, dlaczego utworzono ONZ i jakie ma cele,
- wie, jakie są przyczyny współczesnych konfliktów międzynarodowych,
- wie, co oznacza określenie –biedne południe i bogata północ,
- wymienia główne zagrożenia ekologiczne dla Ziemi,
- wie, czym są i jakie są rodzaje potrzeb ludzkich,
- wie, jakie są sposoby gospodarowania,
- zna i rozumie pojęcia: akcje i obligacje,
- rozumie, dlaczego gospodarka polska wymagała reformy w 1989r.,
- rozumie, że praca jest formą aktywności charakterystycznej dla człowieka,
- wie, czym jest „barter”,
- wie, czym jest inflacja i hiperinflacja,
- wie, czym są banki i jak powstały,
- rozumie, dlaczego należy płacić podatki,

- wie, jak powstaje budżet państwa,
- rozumie, dlaczego gospodarka rynkowa jest nastawiona na zaspokajanie potrzeb konsumentów,
- wie, czym jest reklama i jakie posiada formy,
- wie, czym jest bezrobocie,
- wymienia podstawowe sfery w gospodarce narodowej,
- rozumie, że na sytuację na rynku pracy wpływa podaż i popyt na pracę,
- wie, czym jest kodeks pracy,
- wie, gdzie należy szukać ofert pracy,
- rozumie, na czym polega działalność gospodarcza,
- wie, jakie są podstawowe rodzaje działalności gospodarczej,
- potrafi odpowiednio definiować pojęcie korupcji i „szarej strefy”,
- rozumie, jaka była przyczyna kryzysu gospodarczego w latach osiemdziesiątych,
- wie, co to jest prawo pracy i kodeks pracy,
- wie, czym należy się kierować przy wyborze szkoły i zawodu,
- wie, czym są ONZ i NATO,
- wie, jak należy przygotować dokumenty niezbędne w uzyskaniu pracy, gdzie szukać informacji o możliwości zatrudnienia,
- potrafi z pomocą nauczyciela napisać CV i list motywacyjny,
- lokalizuje siedzibę urzędu pracy w miejscu zamieszkania,

Ocena dostateczna (poziom wymagań podstawowych)

Uczeń:

- jest aktywny na lekcjach sporadycznie,
- jego wiedza jest wrywkowa i fragmentaryczna,
- ma problemy z samodzielnym sformułowaniem i uzasadnieniem swoich wypowiedzi,
- udziela odpowiedzi na proste pytania nauczyciela,
- wykonuje samodzielnie proste zadania, które przydzieli mu grupa,
- omawia proste diagramy, wykresy, tabele,
- rozumie, dlaczego sojusz z USA ma charakter strategiczny,
- rozumie, czym była zimna wojna,
- wie, czym zajmują się instytucje UE,
- rozumie, jak funkcjonuje jednolity rynek europejski,
- potrafi wyjaśnić, w jaki sposób z pomocy UE korzystają regiony,
- zna kompetencje głównych organów ONZ,
- wymienia i charakteryzuje najważniejsze konflikty międzynarodowe,
- potrafi scharakteryzować rozmiary biedy w krajach południa,
- rozumie, jakie zjawiska określamy mianem „globalnej wioski i globalizacji”,
- rozumie, na czym polegają i jak wpływają na stan naszej planety następujące zjawiska: efekt cieplarniany, dziura ozonowa, kwaśne deszcze,
- rozumie, jaką rolę odgrywają potrzeby w życiu człowieka, wyjaśnia pojęcie rzadkości dóbr oraz kosztów alternatywnych,
- wymienia i charakteryzuje cechy gospodarki rynkowej,
- wie, co to są podmioty gospodarcze,
- rozumie, na czym polega prawo popytu i podaży,
- rozumie, na czym polega recesja i deflacja,

- potrafi scharakteryzować czynności wykonywane przez banki w związku z obiegiem pieniądza,
- rozumie, na czym polega inwestowanie na giełdzie papierów wartościowych,
- wie, jakie są działy gospodarki narodowej,
- uzasadnia, dlaczego musimy płacić podatki,
- rozumie, czym jest budżet państwa,
- zna założenia planu Balcerowicza i koszty społeczne jego realizacji,
- wymienia i charakteryzuje funkcje i rodzaje pracy,
- potrafi wyjaśnić, czym jest rynek pracy i jakie ma cechy,
- rozumie, jak oblicza się stopę bezrobocia,
- wie, jakie są rodzaje przedsiębiorstw,
- zna rodzaje umów o pracę i sposoby ich rozwiązywania,
- odróżnia reklamę komercyjną od społecznej,
- definiuje pojęcia: barter, budżet rodzinny, prawo popytu i podaży, konkurencja, depozyt bankowy, obligacja, akcja, kurs akcji, spółka z o.o, spółka akcyjna, recesja, spółdzielnia, przedsiębiorczość, rynek pracy, siły wytwórcze, korupcja, uchodźcy, emigranci,
- wie, czym zajmują się ambasady i konsulaty,
- zna historię, funkcje i rodzaje pieniądza,
- wyjaśnia, na czym polega gospodarowanie,
- wie, jakie są rodzaje gospodarek,
- rozumie, że sytuacja ekonomiczna rodziny zależy od wykształcenia i przedsiębiorczości jej członków,
- zna mechanizmy gospodarki rynkowej, rodzaje spółek,
- rozumie perswazyjny charakter reklamy,
- wie, z jakich form pomocy mogą skorzystać absolwenci wszystkich typów szkół oraz na czym polegają obowiązki pracowników i pracodawców,
- potrafi skorzystać z biura pośrednictwa pracy,
- opisuje formalności związane z rozpoczęciem samodzielnej działalności gospodarczej, przemiany gospodarcze, jakie zaszły w RP po 1989 roku,
- zna system szkolny w Polsce,
- zna rodzaje szkół, które można wybrać po ukończeniu gimnazjum,
- rozumie, czym różni się zawód od kwalifikacji,
- wie, jak można zapobiegać korupcji,
- potrafi samodzielnie napisać CV i list motywacyjny,
- rozumie, że wybierając zawód trzeba uwzględnić własne zainteresowania, a także zapotrzebowanie na rynku,
- omawia etapy tworzenia Unii Europejskiej.

Ocena dobra (poziom wymagań rozszerzających)

Uczeń:

- w dużej mierze opanował treści i umiejętności zawarte w programie,
- chętnie pracuje w grupie,
- jest aktywny na zajęciach,
- umiejętnie wykorzystuje zdobyte informacje,
- wykonuje samodzielnie typowe zadania związane z tokiem lekcji i zlecone przez nauczyciela,
- umie formułować proste, typowe wypowiedzi ustne i pisemne,
- potrafi interpretować diagramy, wykresy, mapki tematyczne, tabele,

- poprawnie stosuje pojęcia: budżet, podmiot gospodarczy, marketing, inwestor, makler, dywidenda, prawo handlowe, dochód narodowy, dochód narodowy per capita, deficyt budżetowy, rynek konsumenta, monopol, rynek pracy, transformacja, koniunktura, prywatyzacja, reprivatyzacja, „szara strefa”, Kodeks Pracy, reglamentacja, globalizacja, efekt cieplarniany, dziura ozonowa, kwaśne deszcze,
- rozumie, że podejmowanie decyzji ekonomicznych uwarunkowane jest wieloma czynnikami,
- wyjaśnia znaczenie pracy dla rozwoju człowieka,
- wymienia przyczyny i rodzaje bezrobocia,
- rozumie mechanizm powstawania inflacji,
- umie charakteryzować polską politykę europejską,
- potrafi charakteryzować polską politykę obronną,
- wie, czym zajmują się instytucje UE,
- wie, czy zajmują się ambasady i konsulaty,
- potrafi wyjaśnić, w jaki sposób z pomocy UE korzystają regiony,
- potrafi scharakteryzować działalność organizacji wyspecjalizowanych ONZ,
- rozumie, czym jest terroryzm,
- rozumie przyczyny i skutki biedy w krajach rozwijających się,
- wie, na czym polega globalizacja w sferze gospodarki i kultury,
- wyjaśnia, dlaczego zagłada lasów tropikalnych i niedobór wody są zagrożeniem dla przyrody i całego świata,
- wie, jakie są czynniki produkcji,
- rozumie rolę pracy w procesie zaspokajania potrzeb,
- wie, jakie są rodzaje własności,
- rozumie, czym jest budżet domowy,
- zna zasady racjonalnego gospodarowania pieniędzmi,
- wie, co to jest cena równowagi,
- rozumie, na czym polega mechanizm rynkowy,
- zna i odróżnia podstawowe formy pieniądza,
- wymienia przyczyny inflacji,
- rozumie, jaką rolę odgrywa Narodowy Bank Polski,
- wie, jaka jest rola giełd w gospodarce rynkowej,
- zna i właściwie definiuje podstawowe mierniki gospodarki narodowej (PKP, PNB, dochód narodowy, PKB per capita),
- wie, jakie są podatki pośrednie i bezpośrednie,
- wie, jakie są dochody a jakie wydatki budżetu państwa,
- charakteryzuje obecną sytuację gospodarczą Polski,
- wyjaśnia znaczenie pracy w zaspokajaniu potrzeb ekonomicznych,
- rozumie, na czym polega nierównowaga na rynku pracy,
- wie, co jest przyczyną bezrobocia w Polsce i regionie swego zamieszkania,
- wymienia podstawowe wymogi, które należy spełnić, by założyć przedsiębiorstwo,
- potrafi wymienić cechy dobrego przedsiębiorcy,
- wie, jakie prawa i obowiązki mają pracownicy i pracodawcy,
- wyjaśnia, czemu służą ubezpieczenia społeczne i zdrowotne,
- wie, na czym polegają działania marketingowe,
- potrafi wyjaśnić, czym jest „szara strefa” w gospodarce,
- wyjaśnia funkcje pieniądza i rodzaje pieniądza,
- charakteryzuje rodzaje podatków,
- potrafi rozróżnić papiery wartościowe, wypełnić czek,
- charakteryzuje mechanizmy gospodarki tradycyjnej, nakazowej, wolnorynkowej, działalność giełdy, banku,

- wie, na czym polega konkurencja, jakie znaczenie ma marketing,
- potrafi wskazać i omówić przyczyny kryzysu gospodarki polskiej przed 1989 rokiem,
- zna formy przekształceń własnościowych w RP po 1989 roku, założenia planu Balcerowicza,
- zna czynniki wzrostu gospodarczego,
- charakteryzuje cele polityki zagranicznej Polski,
- omawia zasady działania Unii Europejskiej ,
- wyjaśnia, na czym polega zasada pomocniczości i solidarności w Unii Europejskiej,
- ocenia wkład Polski w proces integracji europejskiej,
- potrafi uzasadnić wybór szkoły,
- potrafi przygotować niezbędne dokumenty w celu uzyskania pracy,
- rozumie przyczyny biedy i zacofania w krajach Południa,
- wskazuje na mapie miejsca najważniejszych konfliktów międzynarodowych.

Ocena bardzo dobra (poziom wymagań dopełniających)

Uczeń:

- bardzo aktywnie uczestniczy w zajęciach,
- sprawnie samodzielnie posługuje się różnymi źródłami wiedzy, uzasadnia odpowiedzi korzystając z wiadomości prasowych i telewizyjnych,
- potrafi posługiwać się wcześniej wymienionymi pojęciami w określonych sytuacjach, tekstem konstytucji, na wybranych przykładach ocenić funkcjonowanie w praktyce zasad ustroju RP, wykorzystać wiedzę teoretyczną do oceny problemów, które są rozwiązywane przez władze centralne i samorządowe,
- uzasadnia własne poglądy i stanowiska,
- dokonuje samodzielnej oceny wydarzeń i zjawisk,
- dostrzega związki przyczynowo- skutkowe,
- potrafi łączyć wiedzę z różnych przedmiotów,
- potrafi interpretować diagramy, wykresy, tabele, mapki tematyczne i wyciągać wnioski,
- interpretuje teksty źródłowe,
- zna i cytuje maksymy filozofów i umie je zinterpretować,
- wyraża swoje opinie na temat terroryzmu i wie, czym jest terroryzm,
- umie charakteryzować polską politykę europejską,
- potrafi charakteryzować polską politykę obronną,
- potrafi wyjaśnić, jak jest realizowana zasada pomocniczości i solidarności,
- potrafi scharakteryzować korzyści wynikające dla obywateli i gospodarki polskiej z członkostwa w Unii Europejskiej,
- potrafi wyjaśnić, w jaki sposób z pomocy UE korzystają regiony,
- potrafi scharakteryzować działalność organizacji wyspecjalizowanych w ONZ,
- omawia konsekwencje konfliktów międzynarodowych i narodowościowych,
- posługuje się analizą SWOT do rozwiązywania zagadnień z dziedziny gospodarki lub polityki
- poprawnie stosuje pojęcia: PNB, PKB, akumulacja, spożycie, dług publiczny, reklama społeczna, mobilność zawodowa, liberalizm, interwencjonizm państwowy, bilans płatniczy, protekcjonizm, euroregiony, „globalna wioska”,
- rozumie związek między przedsiębiorczością a funkcjonowaniem przedsiębiorstwa i gospodarki, znaczenie różnych podmiotów gospodarczych w funkcjonowaniu rynku, rolę giełdy, banków,,
- potrafi wyjaśnić, dlaczego inflacja jest szkodliwa dla gospodarki i konsumentów,
- rozumie rolę monopolu w gospodarce wolnorynkowej,

- rozumie skutki bezrobocia dla gospodarki,
- wykazuje różnice między spółką cywilną a akcyjną,
- potrafi zaproponować sposoby przeciwdziałania korupcji w gospodarce,
- wie, czym jest Jednolity Rynek Europejski,
- ocenia stanowisko Polski w strukturach Unii Europejskiej, sytuację gospodarczą kraju i swego regionu oraz wkład Polski w proces integracji UE,
- potrafi uzasadnić, dlaczego gospodarka nakazowa była nieefektywna,
- uzasadnia znaczenie przekształceń własnościowych przeprowadzonych w Polsce po 1989 roku,
- potrafi wyjaśnić, od czego uzależniony jest wzrost dochodu narodowego,
- dokonuje bilansu polityki gospodarczej Polski ostatnich lat,
- wie, jak skutecznie korzystać z praw konsumenckich,
- rozumie, na czym polega społeczna odpowiedzialność biznesu,
- wie, jakie są zasady zatrudniania młodocianych,
- zna programy edukacyjne realizowane w ramach UE,
- potrafi scharakteryzować główne zagrożenia ekologiczne dla Ziemi,
- potrafi przedstawić argumenty za lub przeciw obecności żołnierzy polskich w misjach zagranicznych,
- uzasadnia potrzebę popierania demokracji u wschodnich sąsiadów Polski,
- wie, w jakich misjach pokojowych i operacjach militarnych brali lub biorą udział polscy żołnierze,
- wie, jakie uprawnienia daje obywatelstwo unijne,
- zna historię integracji Polski z UE,
- zna programy UE przeznaczone dla młodzieży,
- wie, czym są euroregiony i jaka prowadzą działalność,
- rozumie różnice między ONZ i UE,
- wymienia najważniejsze zagrożenia terrorystyczne XXI wieku,
- potrafi ocenić sytuacje imigrantów i uchodźców we współczesnym świecie,
- potrafi uzasadnić potrzebę pomocy humanitarnej dla krajów rozwijających się,
- charakteryzuje pozytywne i negatywne skutki globalizacji,
- rozumie, że jego zachowania mogą mieć wpływ na życie ludzi na świecie,
- właściwie definiuje pojęcie ekonomii,
- potrafi wytłumaczyć, dlaczego gospodarka wolnorynkowa jest najbardziej efektywna,
- zna prawa konsumenta i wie, jak z nich korzystać,
- wyjaśnia, dlaczego istnienie monopoli jest niekorzystne dla konsumentów,
- rozumie, jakie funkcje pełni pieniądz,
- rozumie, dlaczego inflacja jest niekorzystna dla konsumentów i gospodarki narodowej,
- wie, jakie są rodzaje banków,
- wyjaśnia, jak działają fundusze inwestycyjne i emerytalne,
- rozumie, dlaczego należy przeznaczać część dochodu narodowego na akumulację,
- potrafi obliczyć podatek od dochodów osobistych według skali podatkowej,
- rozumie, dlaczego Polska ma deficyt budżetowy i czym jest dług publiczny,
- wie, jakie są gospodarcze szanse i zagrożenia dla Polski,
- definiuje pojęcie pracoholizm,
- potrafi scharakteryzować pożądane umiejętności człowieka przedsiębiorczego,
- zna sposoby przeciwdziałania bezrobociu,
- wie, jakie są podstawowe zasady działań przedsiębiorstwa,
- zna zasady zatrudniania młodocianych,
- rozumie, jakie znaczenie ma reklama i marketing dla funkcjonowania gospodarki,
- charakteryzuje zasady etyczne, którymi powinni kierować się pracodawcy i pracownicy,

- rozumie, na czym polega społeczna odpowiedzialność biznesu .

Ocena celująca (poziom wymagań wykraczających poza program)

Uczeń:

- posiada wiedzę i umiejętności wykraczające poza program,
- rozwija własne zainteresowania,
- bierze udział z sukcesami w konkursach,
- jest bardzo aktywny na lekcjach,
- wykonuje szereg zadań dodatkowych z własnej inicjatywy,
- jest żywo zainteresowany tym, co dzieje się w Polsce i na świecie ,
- angażuje się w akcje o charakterze humanitarnym, ekologicznym, wolontariackim,
- umiejętnie formułuje argumenty, wypowiada się bardzo poprawnym językiem,
- potrafi doskonale zaplanować i zorganizować pracę swoją i innych.

Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów:

- praca domowa,
- odpowiedź ustna,
- kartkówki (obejmujące materiał z trzech ostatnich tematów lekcji),
- sprawdziany (obejmujące większą partię materiału lub cały dział),
- testy kompetencji,
- projekty przedmiotowe,
- osiągnięcia w konkursach szkolnych i wyższego szczebla,
- aktywność na zajęciach (system plusów).

Sprawdziany (prace klasowe), testy kompetencji i zapowiedziane kartkówki są obowiązkowe. Jeżeli uczeń opuścił sprawdzian (pracę klasową), test kompetencji, zapowiedzianą kartkówkę to powinien ją napisać (sprawdzian zaliczyć) najpóźniej na dwa tygodnie od powrotu do szkoły. Maksymalny termin napisania prac obowiązkowych dotyczy uczniów, których nieobecność usprawiedliwiona trwała co najmniej tydzień.

Uczeń uchylający się od sprawdzianów (prac klasowych), testów kompetencji, tzn. nieobecny bez usprawiedliwienia w dniu sprawdzianu, testu kompetencji traci prawo do poprawiania oceny z tego sprawdzianu, testu kompetencji w dodatkowym terminie.

Testy kompetencji.

W każdym półroczu uczniowie piszą po jednym teście z wiedzy i umiejętności:

- w I półroczu test z materiału z zakresu klasy II i klasy III (omówionego do dnia testu)
- w II półroczu test z materiału z zakresu klasy II i klasy III (omówionego do dnia testu).

O teście uczniowie dowiadują się od nauczyciela na miesiąc przed napisaniem. Ocena z testów wliczana jest do oceny półrocznej, a potem rocznej.

Poprawa ocen bieżących.

Każdą ocenę uczeń może poprawić. Poprawa jest dobrowolna. Termin poprawy następuje maksymalnie w ciągu 2 tygodni od rozdania prac i tylko jeden raz, w terminie wyznaczonym przez nauczyciela. Przy poprawianiu prac klasowych (sprawdzianów) punktacja nie zmienia się. Oceny otrzymane na poprawie wpisywane są do dziennika.

Nieprzygotowania do lekcji.

Uczeń ma prawo raz w półroczu zgłosić przed rozpoczęciem lekcji nieprzygotowanie bez ponoszenia konsekwencji. Nie dotyczy to sprawdzianów (prac klasowych), testów kompetencji, zapowiedzianych kartkówek i lekcji powtórzeniowych. Zgłoszenie nieprzygotowania nie upoważnia ucznia do braku pracy na bieżącej lekcji.

Warunki i tryb uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej:

Uczeń ma prawo do podwyższenia przewidywanej oceny rocznej o jeden stopień, jeśli w terminie tygodnia od podania oceny przewidywanej zgłosi do nauczyciela chęć poprawy tej oceny.

Na sprawdzianie przygotowanym przez nauczyciela, uwzględniającym wymagania programowe na ocenę o jeden stopień wyższą od proponowanej, uczeń winien uzyskać minimum 80% prawidłowych odpowiedzi. Ocena z poprawy nie ma wagi.

Nauczyciele:

*Agnieszka Figiel
Małgorzata Głowińska*